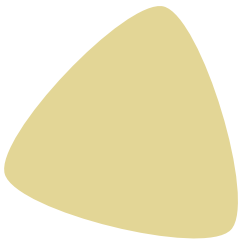


El Bon Pastor

Revista per a preveres

Núm. **70**
Octubre de 2015
Any VI





Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa **2100-0272-33-0101212882**.

Moltes gràcies

Pòrtic 4

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Presentes com el llevat 7

«Una nació és considerada gran quan defensa la llibertat»

NORBERT MIRACLE

Anunciar la Paraula 10

La paràbola de l'administrador astut (Lc 16, 1-13)

ANTONI POU

Deixebles de l'Evangelí 11

La vida eterna, una reflexió d'Agustí d'Hipona (II)

JOAN TORRA

Reclinats sobre el pit del Senyor 13

L'Eucaristia, plenitud del ministeri sacerdotal

BARTOMEU VILLALONGA

Rentar els peus 15

La relació ciència i fe en la vida pastoral del prevere: el curs www.cienciaifebcn.com

EMILI MARLÉS

Un bisbe ens parla 17

L'Església, servidora dels pobres (II)

+ ENRIC BENAVENT

Hem vist, hem llegit 20

«Francisco, el Padre Jorge»

PEIO SÁNCHEZ

El dia 1 d'octubre, en acabar l'acte d'inauguració de curs de les tres facultats eclesiàstiques, que presidia el Cardenal Giuseppe Versaldi, prefecte de la Congregació per a l'Educació Catòlica, aquest va signar el decret de constitució del nou «Ateneu Universitari Sant Pacià», una institució acadèmica major de l'Església de Barcelona i, a través d'ella, de totes les diòcesis catalanes i de Mallorca. Hi eren presents tots els bisbes catalans (residencials i auxiliars) i l'Abat de Montserrat, i hi eren representades la diòcesi de Mallorca, la Universitat Ramon Llull i la Universitat de Barcelona, així com el Govern català. L'Ateneu és una iniciativa del Cardenal de Barcelona, Dr. Lluís Martínez Sistach, que la Santa Seu ha acollit decididament, i suposa un pas endavant que duen a terme les deu Esglésies diocesanes que viuen i peregrinen a Catalunya, juntament amb la diòcesi de Mallorca. El nou Rector de l'Ateneu és el qui signa aquestes línies.

M'agradaria explicar els beneficis eclesials i pastorals de la nova institució, que cohesiona institucionalment la Facultat de Teologia de Catalunya (constituïda el 1968), la Facultat de Filosofia de Catalunya (constituïda el 1990) i la Facultat Antoni Gaudí d'Història de l'Església, Arqueologia i Arts Cristianes (constituïda ara fa un any, el 2014). En primer lloc, tal com va posar de manifest el Concili Tarraconense de 1995, Catalunya és una unitat pastoral, en la qual el treball interdiocesà sorgeix quasi espontàniament i es realitza a molts nivells. Les agrupacions, en Comissions i Serveis de diversa índole, de les tasques eclesials comunes a les diòcesis, configura una manera de fer, que té una llarga tradició, iniciada el segle XIX, ampliada el segle XX i esdevinguda imprescindible el segle XXI. Els preveres catalans es coneixen i es reconeixen com a treballadors de la mateixa vinya. El món, alhora, s'ha engrandit i s'ha empetitit. Igualment, l'Església uneix «allò global» i «allò local» i ho fa des d'unes bases teològiques precises, mitjançant una eclesiologia de comunió que articula el caràcter universal i el caràcter diocesà, al servei de la missió evangelitzadora.

En segon lloc, tal com va evidenciar el Congrés de les Grans Ciutats celebrat a Barcelona l'any passat, Catalunya ha deixat de ser bipolar: rural i urbana. La divisió entre diòcesis urbanes i rurals, o, encara, entre arxiprestats rurals i urbans, s'ha esberlat. Les comunicacions físiques entre territoris i les anomenades «autopistes de la informació» (internet), formen una sola cosa. La noció de «xarxa» esdevé dominant, tant per a designar les carreteres que traspassen els límits territorials amb una mobilitat creixent, com per a designar la teranyina d'informacions, projectes conjunts, intercanvis, que caracteritzen la societat d'avui. La gran ciutat és, naturalment, Barcelona i la seva àrea metropolitana (cinc milions i mig de persones), però és també el territori català restant (dos milions de persones), que participen dels comportaments, cultures i modes de vida urbans, dictats per la gran ciutat i les al-

tres grans ciutats. Fins i tot els neorurals són, de fet, un fenomen urbà. I és formidable l'homogeneïtzació «urbanita» dels joves d'aquest país, també els qui viuen a la vall més amagada del Pirineu. Barcelona és, com a màxim, a dues hores de les quatre puntes del país. Les xarxes, físiques i mentals, teixeixen un nou tapís, que anirà definint-se més clarament en els propers anys.

En tercer lloc, i en aquest context de grans transformacions, la qüestió educativa i formativa –si es vol, la cultura i la universitat– pren un relleu particular. Per exemple, l'oferta universitària a Catalunya és enorme: a Barcelona hi ha cinc universitats públiques (UB, UAB, UPC, UPF, UOC) i tres de privades, totes tres d'inspiració cristiana (URL, UIC, Abat Oliba). Cal sumar-hi tres universitats públiques més (UdG, UdL, URV), i una altra (UVic), semipública. En total, dotze universitats per a set milions i mig d'habitants a les quals caldria afegir una munió de centres adherits a les esmentades universitats i diverses escoles privades de rang universitari. La veu de l'Església catòlica, expressada de manera substantiva, necessitava fer-se sentir en aquest gran món universitari des de l'especificitat que, de sempre, l'ha singularitzada: mitjançant els estudis teològics, filosòfics i humanístics (història i arts). L'eina d'expressió és des d'ara l'Ateneu Universitari Sant Pacià, òptimament ubicat en ple centre de Barcelona, en un edifici històric, el Seminari Conciliar, obra d'Elies Rogent, mestre de Gaudí i també autor de l'edifici històric de la UB. L'edifici del Seminari és alhora la seu de la rica Biblioteca Pública i Episcopal del Seminari de Barcelona, amb fons de llibre antic i modern, magníficament renovada en els darrers temps.

En quart lloc, en els darrers anys s'ha anat forjant un engranatge d'institucions eclesiàstiques de rang universitari que ara quedaran aixoplugades sota l'Ateneu mitjançant la Facultat de Teologia, tant a Catalunya com a les Illes Balears. Em refereixo als dos instituts incorporats (Teologia Fonamental i Institut Superior de Litúrgia de Barcelona) (nascuts els anys vuitanta), el centre afiliat (el Centre d'Estudis Teològics de Mallorca) (des del 1970) i els sis instituts superiors de ciències religioses que hi estan vinculats (Barcelona, Girona, Lleida, Mallorca, Tarragona i Vic) (nascuts els anys noranta). La xarxa d'estudis eclesiàstics cobreix una bona part del territori i representa una xifra total de més de tres mil alumnes, entre els quals tots els seminaristes de les nostres diòcesis, moltíssims laics i alguns preveres. L'Ateneu no s'ha construït damunt la sorra!

A propòsit d'això, voldria especificar l'oferta adreçada a les persones que tenen, almenys, un títol acadèmic (batxillerat o grau en teologia) i que són sobretot preveres. Aquest títol els permet d'accedir al segon cicle i dur a terme directament una llicència (Màster) (dos anys acadèmics) en el cas que escullin teologia (especialitats: teologia sistemàtica, teologia bíblica, teologia moral). En el cas que escullin filosofia, han de d'aconseguir primerament el batxillerat (grau), la qual cosa representa un any acadèmic extra, atès que ja en porten dos de fets, abans d'accedir a la llicència (Màster) (especialitats: filosofia teòrica, filosofia pràctica i història de la filosofia i de la ciència). Si escullen la Facultat Antoni Gaudí, han de passar per un curs pont per tal d'obtenir el batxillerat (grau), cosa que es pot fer durant dos

anys (matins de dimecres a divendres, el primer, i de dilluns a dimecres, el segon) o bé en un sol any. La llicència (Màster) de la Facultat Antoni Gaudí es titula «Llicència en Història i Patrimoni cultural de l'Església» i compta amb tres especialitats: Història de l'Església, Arqueologia i Art, Patrimoni de l'Església. En resum, sense curs pont (en el cas de seguir una llicència en teologia) o amb un curs extra de pas (en el cas de seguir una llicència en filosofia o en història i patrimoni), l'Ateneu Universitari Sant Pacià ofereix nou opcions de segon cicle. Es tracta d'una oferta extraordinària, a la qual s'afegeixen encara dues llicències més: les llicències en teologia fonamental (Institut de Teologia Fonamental, Sant Cugat) i teologia litúrgica (Institut Superior de Litúrgia de Barcelona). Aquestes onze llicències eclesiàstiques tenen totes elles validesa civil, en virtut dels corresponents decrets emesos pel Ministeri d'Educació i Cultura. Per això donen accés a la titulació canònica (Llicència) i civil (Màster universitari).

Permeteu-me, per acabar, una reflexió que voldria servir per a encoratjar. Una formació continuada que passi per obtenir un grau acadèmic, és garantia d'una preparació adequada al temps que vivim. Voldria, a propòsit d'això, desfer dos arguments que més aviat sonen a autojustificació.

El primer, el del temps: «les urgències pastorals són tantes que no puc estudiar». És veritat que les tasques pastorals són múltiples i que el qui vol treballar té molt de camp per córrer. Però l'estudi és una tasca pastoral de primer ordre que redunda en benefici de totes les persones que envolten el prevere. No és un «*divertimento*» o quelcom superflu del qual podríem prescindir. Aprofundir en les disciplines eclesiàstiques és una manera òptima de servir el poble de Déu. No en tinguem cap dubte!

El segon argument és el de la necessitat: «en tinc prou de llegir algunes coses per posar-me al dia». Un prevere no pot deixar-se anar des de cap punt de vista i, per tant, tampoc des del punt de vista intel·lectual. En un context social i cultural on un percentatge elevat de persones han fet estudis universitaris, no podem donar raó de la nostra esperança si no unim el cor i l'intel·lecte, si la caritat i la raonabilitat de la fe no van juntes. L'autoritat d'un discurs religiós s'ha de sustentar sobre uns coneixements que siguin fruit del treball i de la reflexió. Malfiem-nos dels carismatismes i dels intel·lectualismes. No a una teologia de tauleta de nit, com va dir el Papa Francesc, però sí a una teologia robusta, arrelada en la Paraula i enquadrada en la Tradició. El discurs sobre el «no cal» pot amagar peresa i desídia.

Demanem al bon Déu que l'Ateneu Sant Pacià compleixi la seva funció acadèmica al servei de les Esglésies que peregrinen a Catalunya i a les Illes Balears. Que sigui una ocasió perquè molts preveres, com un nombre important ja ha fet, es decideixen a triar un segon cicle d'entre els onze possibles. Que la pastoral quedi enfortida gràcies, també, als ensenyaments impartits en l'Ateneu, i es refermi el poble de Déu que confessa l'Evangeli del Senyor resuscitat.

ARMAND PUIG I TÀRRECH.

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

«Una nació és considerada gran quan defensa la llibertat»

El viatge apostòlic del Papa Francesc a Cuba i Estats Units d'Amèrica informativament ha quedat una mica eclipsat a casa nostra per la intensitat de la campanya electoral que hem viscut durant aquest mes de setembre. És una veritable llàstima, perquè els gestos i les paraules de Francesc en aquests dos països són dels que romandran gravats en la història dels viatges papals.

Imatges realment impactants: la figura de Francesc, igual que la de Joan Pau II i Benet XVI, a la plaça de la Revolució de l'Havana i les seves paraules davant de Raúl Castro i una multitud de cubans: «*La importància d'un poble, d'una nació, la importància d'una persona sempre es basa en com serveix la fragilitat dels seus germans*»; la defensa dels immigrants davant dels congressistes nord-americans: «*Nosaltres, que formem part d'aquest continent, no ens espantem dels estrangers, perquè molts de nosaltres fa temps que també ho vàrem ser, d'estrangers*», així com també el clam per l'abolició de la pena de mort i del tràfic d'armes; l'actitud coratjosa a l'Assemblea General de les Nacions Unides sobre les armes nuclears, el narcotràfic o les fragilitats de la mateixa institució de l'ONU, que no acaba de sortir-se'n davant d'alguns conflictes... «*La casa comuna de tots els homes ha de continuar aixecant-se sobre una recta comprensió de la fraternitat universal i sobre el respecte de la sacralitat de cada vida humana, de cada home i cada dona: dels pobres, dels ancians, dels nens, dels malalts, dels no nascuts, dels desocupats, dels abandonats, dels que es jutgen desestimables perquè no se'ls considera més que uns nombres d'una o una altra estadística*».

El missatge del Papa, en la línia exposada ja per Pau VI —a qui va citar abundantment—, Joan Pau II i Benet XVI, posa l'accent en les capacitats dels éssers humans d'incidir en el futur del planeta, i sobretot és una crida clarament profètica a canviar el món, especialment adreçada als qui tenen responsabilitats. L'Assemblea va interrompre el discurs amb aplaudiments en vint-i-set ocasions, i al final Francesc va ser ovacionat dempeus.

En l'àmbit més eclesial, el viatge ha portat el Papa a parlar i escoltar les Esglésies locals de Cuba amb els seus bisbes, amb els joves, amb els preveres, amb les famílies, amb els malalts. Al Estats Units ha canonitzat fra Juníper Serra, que va saber testimoniar en aquestes terres *l'alegria de l'Evangeli*; ha visitat una llar per als «sense sostre» de Washington; una escola per a immigrants a *Harlem* (Nova York); ha celebrat l'Eucaristia a l'impressionant *Madison Square Garden*; ha visitat una presó a Filadèlfia; i ha participat a la VIII Jornada Mundial de les Famílies celebrada en aquesta capital americana.

Tot plegat ha estat com un signe visible de les obres de misericòrdia que Francesc tant ens ha recomanat per a la nostra vida: «acollir els forasters», «assistir els malalts», «visitar els presos»... però també «donar consell als qui el necessiten», «ensenyar als qui no saben»,

«corregir els qui van errats», «consolar els tristos» i fins i tot ajudar a «perdonar les ofenses» entre països que han estat greument enfrontats.

El discurs de Francesc, el dijous 24 de setembre, al Congrés dels Estats Units a Washington D.C. va ser en el seu contingut i en la seva forma una peça admirable que val la pena ressenyar. Vaig escoltar-lo aquella tarda després d'haver sentit als informatius un no parar de notícies sobre polítics, sobre les seves maneres d'actuar, sobre les propostes d'uns i altres... Evidentment que el Papa s'adreçava als polítics dels Estats Units d'Amèrica, un país definit com *la terra dels homes lliures i la pàtria dels valents* i a qui va donar un bon consell que serveix per a tots els pobles, també per a nosaltres: *una nació és considerada gran quan defensa la llibertat*. Em va semblar que també aquestes paraules podien llegir-se des dels ulls d'un català immers en la voràgine d'una singular campanya electoral.

En primer lloc, el Papa diu als congressistes nord-americans: *vostès estan cridats a defensar i custodiar la dignitat dels seus conciutadans en la recerca constant i exigent del bé comú, ja que aquesta és la finalitat principal de la política*. I encara fa una remarca referint-se a aquells a qui els governants més han de dedicar la seva atenció: especialment *els qui es troben en una situació de més vulnerabilitat o risc*.

El Papa no silencia que tots coneixem i estem summament preocupats per la inquietant situació social i política del nostre temps i fa l'anàlisi de quins són els problemes centrals a escala mundial, de quina manera el nostre món sagna en tants germans nostres, i com cal afrontar les polaritzacions que pretenen dividir el món contemporani en bàndols.

A casa nostra hi ha qui es pregunta com ha de respondre l'Església davant dels complexos reptes que es presenten a partir d'ara en la societat catalana. Em sembla que les paraules de Francesc ens poden ajudar a fixar un marc d'actuació: *«La nostra resposta, en canvi, és d'esperança i de reconciliació, de pau i de justícia. Se'ns demana tenir el coratge i usar la nostra intel·ligència per resoldre les crisis geopolítiques i econòmiques que abunden avui. També al món desenvolupat les conseqüències d'estructures i accions injustes apareixen amb molta evidència. El nostre treball se centra a retornar l'esperança, corregir les injustícies, mantenir la fe en els compromisos, promovent així la recuperació de les persones i dels pobles. Anar cap a davant junts, en un renovat esperit de fraternitat i solidaritat, cooperant amb entusiasme al bé comú»*.

El camí més adequat tant en les grans crisis com en les més senzilles continua essent el diàleg entre els diferents actors: *«Quan països que han estat en conflicte reprenen el camí del diàleg, que podria haver estat interromput per motius legítims, s'obren nous horitzons per a tots. Això ha requerit i requereix coratge, audàcia, la qual cosa no significa falta de responsabilitat. Un bon polític és aquell que, tenint en ment els interessos de tots, pren el moment amb un esperit obert i pragmàtic. Un bon polític opta sempre per generar processos més que per ocupar espais»*.

Al vol de tornada, una periodista va preguntar al Papa quins reptes tenia plantejats l'Església. Francesc va respondre amb senzillesa: *«continuar treballant amb aquest poble creient com fins ara s'ha treballat, acompanyant el poble en el seu creixement, en els moments bons i en les seves dificultats. El repte per a l'Església avui és ser com sempre ha estat: una Església propera a la gent»*.

NORBERT MIRACLE FIGUEROLA,

Prevere de l'arquebisbat de Tarragona,

Rector del Seminari Major Interdiocesà

La paràbola de l'administrador astut (Lc 16, 1-13)

Jesús, després de les paràboles de la misericòrdia dirigides als fariseus que murmuraven perquè es feia amb els pecadors, es dirigeix també als deixebles per ensenyar les actituds que han de tenir els seus seguidors.

El qui té el cor centrat en les coses del Regne, moltes imatges del funcionament de la naturalesa i dels costums de les persones se li presenten també com a paràboles del funcionament del Regne de Déu. El detall més insignificant, com la mida del gra de mostassa, o la situació més banal, com la senyora que escombra buscant una moneda perduda, poden ser imatges de Déu i del seu dinamisme operant en la Història.

A Jesús també li cridà l'atenció el món dels negocis. La passió pel diner activa les neurones; com també el perill de la pròpia supervivència fa néixer l'astúcia dels qui ho han perdut tot. Pensem en el gènere literari de la Picaresca, que des del Lazarillo de Tormes, les aventures de Charlot, fins a la pel·lícula Barry Lyndon de Stanley Kubrick, ens mostren com els qui han caigut en desgràcia troben mil maneres per sortir-se'n gràcies a l'astúcia.

Doncs bé, el protagonista de la nostra paràbola també ho ha perdut tot. L'han fet fora de la feina. Més avall no pot anar, i per això s'arrisca. Com que l'administrador sempre es quedava una gran part del que cobrava als deutors del seu amo, consent a perdre la seva part per fer-se amics i tenir algú on anar, quan l'hagin acomiadat.

Per poder guanyar, ha consentit a perdre... però paradoxalment la seva pèrdua al final és un guany. És per això que finalment el Senyor el lloa, perquè ha actuat amb intel·ligència: no deixant-se emportar per la immediatesa del guany, s'ha guanyat un bon grapat d'amics, que al final redundaran en benefici del negoci.

Si en nosaltres crema la passió pel Regne de Déu, si creix en nosaltres la consciència que el Regne de Déu és enmig nostre i que l'hem de saber descobrir, acollir, també se'ns activaran les neurones, i serem tant o més creatius que els fills de la foscor. La situació més banal ens parlarà de Déu, les ànsies i els deficiències dels qui corren pels premis d'aquest món ens faran llum per córrer, com ens diu sant Pau, no per una corona corruptible, sinó per aquella que no es marcirà mai.

ANTONI POU

Monjo del Monestir de Santa Maria de Montserrat

La vida eterna, una reflexió d'Agustí d'Hipona (II)

SNo perdem de vista que venim d'una reflexió anterior sobre la mort, a partir d'un text preciós d'Ambròs de Milà en ocasió de la mort del seu germà Sàtir (*De excessu fratris. Liber secundus: de resurrectione mortuorum*, 46-47). Ens hi havia acompanyat l'encíclica Spe salvi (2007) del papa Benet XVI. Seguint el fil del seu raonament, el text continua (11): «Llavors, què és el que realment volem? Aquesta paradoxa de la nostra actitud suscita una pregunta més profunda: Què és realment la vida? I què significa veritablement eternitat? Hi ha moments en què de sobte percebem quelcom: sí, això seria precisament la veritable vida, així hauria de ser. En contrast amb això, el que normalment anomenem vida, en veritat no ho és.»

Quin problema de llenguatge que tenim nosaltres i els qui ens escolten! ¿Com explicarem aquesta vida veritable, l'única que mereix ser eterna, aquesta que intuïm en alguns moments i prou?

El mateix text de l'encíclica remet a uns fragments d'una carta que Agustí va escriure a Proba, una vídua de l'alta societat romana, sobre la pregària, sobre el que cal demanar en la pregària. Vegem-ho:

«El qui demana al Senyor una sola cosa i la desitja amb tota l'ànima (cf. Sl 26,4), la pot demanar amb tota certesa i seguretat, ni li cal tenir cap por que li sigui un mal rebre-la, perquè és aquella cosa sense la qual no li faria profit res d'allò que hagués rebut, ni que ho hagués demanat com calia. Aquesta cosa és senzillament l'única i veritable vida feliç, que consisteix a contemplar eternament, immortals i incorruptibles de cos i d'esperit, el goig del Senyor... Tanmateix, com que aquesta és la mateixa pau que sobrepassa tot coneixement (cf. Fl 4,7), fins quan la demanem en l'oració no sabem què hem de demanar per pregar com cal. En efecte: quan una cosa no podem ni imaginar com és, senyal que no la coneixem prou; tot el que ens ve al pensament, ho apartem, ho desdenyem, ho reprovem, sabem que això no és allò que cerquem, encara que allò que cerquem no sabem com és. Hi ha en nosaltres, per dir-ho d'alguna manera, una docta ignorància, però docta en l'Esperit de Déu que ajuda la nostra flaqueça... L'Esperit Sant impulsa el poble sant a intercedir amb gemecs que no es poden expressar, quan els inspira el desig d'aquesta cosa tan gran que encara no coneixem i que esperem amb paciència. Però ¿com es pot parlar d'allò que ignorem, quan ho desitgem? De fet, si la cosa ens fos totalment desconeguda, no la podríem desitjar; d'altra banda, si la veiéssim, no la desitjaríem amb gemecs (Ep. 130, 14,27-15,28)».

«L'única i veritable vida feliç», deia Agustí. Reflectia així el seu propi procés personal que durant anys havia cercat la vida amb aquesta felicitat sense trobar-la tot i tenir-la ben a prop —heus ací Mònica—, i que el moment de la seva conversió indica que s'hi aboca del

tot, sense poder aleshores explicar massa bé el perquè de manera racional; és aquesta seva gran «docta ignorància». No serà estrany que a partir d'ara, quan n'hagi de parlar —i tant, si ho farà!— ho farà des de la més gran humilitat, la de saber que les seves paraules no poden mai explicar allò que sent, que creu i que espera amb tot el cor. Això el farà ser profundament respectuós amb els seus oients. I aquest respecte el farà encara més creïble.

Quan en el retir de Cassiciac, prop de Milà, pendent encara de rebre el baptisme de mans d'Ambròs, començarà a escriure les primeres obres, no ha de sorprendre gens que una de les primeres sigui precisament un diàleg sobre la vida feliç, el *De beata vita*. D'alguna manera li resumeix a Proba: «Potser em preguntaràs ara què és una vida feliç. En aquesta pregunta hi han malgastat enginy i lleure molts filòsofs, els quals, tanmateix, no podien ni pretendre de trobar-ne la resposta per no haver retut honor a la seva font, ni haver-li'n donat gràcies» (Ep. 130, 5,10).

En l'article anterior confessava, agraït, que vaig redescobrir el text d'Ambròs gràcies a l'encíclica *Spe salvi*. Ara he d'afegir que el d'Agustí va prendre una nova perspectiva per a mi i per a la meua vida pastoral en la qual —com a tots, per altra banda— tant ens correspon de parlar de la vida eterna, ni que sigui a partir de la mort, entesa per tanta gent com l'única realitat immortal i eterna. M'agrada, doncs, retornar al text de l'encíclica perquè el Papa treu la conclusió molt millor de com mai ho podria arribar a fer jo. Diu: «Penso que Agustí descriu, de manera molt precisa i sempre vàlida, la situació essencial de l'home, la situació d'on provenen totes les seves contradiccions i esperances. D'alguna manera volem la vida mateixa, la vertadera, la que no es vegi afectada ni tan sols per la mort; però al mateix temps, no coneixem això cap al qual ens sentim impulsats. No podem deixar de tendir-hi i, això no obstant, sabem que tot el que podem experimentar o realitzar no és el que desitgem. Aquesta «realitat» desconeguda és la vertadera esperança que ens empeny i, al mateix temps, el seu desconeixement és la causa de totes les desesperacions, així com també de tots els impulsos positius o destructius cap al món autèntic i l'autèntic home. L'expressió vida eterna tracta de donar un nom a aquesta desconeguda realitat coneguda. És per necessitat una expressió insuficient que crea confusió. En efecte, etern suscita en nosaltres la idea del que és interminable, i això ens fa por; vida ens fa pensar en la vida que coneixem, que estimem i que no volem perdre, però que alhora és ben sovint més fatiga que satisfacció, de manera que, mentre d'una banda la desitgem, per una altra no la volem. Només podem provar de sortir amb el nostre pensament de la temporalitat a què estem subjectes i augurar d'alguna manera que l'eternitat no sigui un continu succeir-se de dies del calendari, sinó com un moment ple de satisfacció, en el qual la totalitat ens abraça i nosaltres abracem la totalitat. Seria el moment del submergir-se en l'oceà de l'amor infinit, en el qual el temps —l'abans i el després— ja no existeix. Podem únicament provar de pensar que aquest moment és la vida en sentit ple, submergir-se sempre novament en la immensitat del ser, alhora que estem desbordats simplement per l'alegria» (12).

JOAN TORRA

Prevere del bisbat de Vic, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

L'Eucaristia, plenitud del ministeri sacerdotal

A «A aquest sacrifici (el de l'Eucaristia) s'ordena i en ell culmina el ministeri dels preveres» (*Presbyterorum Ordinis* 2). Així i amb aquesta claredat s'expressa el decret del Concili Vaticà II sobre la vida dels preveres. En el seu n. 5 explicitarà aquesta afirmació apuntant que els ministeris eclesiàstics estan units a l'Eucaristia i cap a ella s'ordenen, ja que en l'Eucaristia es conté tot el bé espiritual de l'Església. D'aquesta manera s'entén que la celebració eucarística sia el centre de la congregació dels fidels presidits pel prevere. I com bé expressa el nombre següent del mateix decret, no s'edifica cap comunitat cristiana si no es té com arrel la celebració de l'Eucaristia (Cfr. PO 6).

D'aquesta petita mostra de textos del Vaticà II es dedueix clarament que el ministeri ordenat, amb paraules de sant Joan Pau II, és per l'Eucaristia i per a l'Eucaristia. En el Sínode de Bisbes de 1971, titulat *El sacerdocí ministerial i la justícia en el món*, s'insisteix molt en aquest punt. De tot l'esmentat en aquell llarg Sínode cal destacar: «Entre els diversos carismes i serveis, només el ministeri sacerdotal del N.T., que continua la funció de Crist Mediator... assegura la perennitat de l'obra essencial dels apòstols. En efecte per la proclamació de l'Evangelí... i, per damunt de tot, per la celebració eucarística es fa Crist present com a cap de la comunitat en l'exercici de la seva obra de redempció dels homes i de perfecta glorificació de Déu... El ministeri sacerdotal aconsegueix el seu punt màxim en la celebració de l'Eucaristia, font i centre de la unitat de l'Església.».

Mirant altres documents, trobam també la Declaració comuna sobre la doctrina del ministeri, elaborada a Canterbury (1973), per la Comissió anglicanocatòlica romana. En ella s'afirma al respecte: «El sacrifici sacerdotal de Jesús va ser únic, com és també única la seva funció permanent de gran sacerdot. Encara que en el N.T. els ministres mai no són anomenats "sacerdots", els cristians arribaren a considerar que la funció sacerdotal de Crist es reflectia en aquests ministres i utilitzaren paraules per parlar d'ells. Ja que l'Eucaristia és el memorial del sacrifici de Crist, l'acció del ministre que presideix, pronunciant de bell nou les paraules de Crist en el darrer Sopar, i distribuint a l'assemblea els dons sagrats, és vista com en relació sacramental amb el que féu el propi Jesús en oferir el seu propi sacrifici... Particularment quan presideixen l'Eucaristia els ministres són els representants de l'Església tota ella».

Però el sacerdocí, l'hem de veure integrat en la totalitat de la persona de Jesús, en qui el sacerdotal és el punt culminant de la seva existència, però no n'és la seva única dimensió. Els textos conciliars clarament parlaran del ministeri de la Paraula, de l'ofici sacerdotal i de guia del poble de Déu, és a dir, la triple missió: profètica, sacerdotal i pastoral. Des d'aquest

punt el *prevere* mai no podrà ser confós com un simple servidor religiós del culte, com qualsevol sacerdot d'altra religió, perquè la realitat de Crist sacerdot va unit íntimament al ministeri profètic, Crist-Paraula, i al ministeri pastoral, Crist-Bon Pastor.

Com bé sabem, Crist, la nostra Pasqua, es fa do i present en l'Eucaristia, en aquesta es dóna l'home-Déu per la sang de Crist, i l'home accepta la iniciativa del Déu que salva. Com diu González de Cardedal, d'ella en sorgeix «un fer sacerdotal del nou poble messiànic, on tots ofereixen i on tots són oferts, perquè tots formam una única persona orant, l'Església de Déu... El sacerdoci ministerial és en ell la culminació d'aquells i la transparència capital d'aquest (Crist) per ells. En l'Eucaristia, doncs, el sacerdot actua *in persona Christi et in virtute Spiritus Sancti*. Tota la resta, en el fer sacerdotal, està exigit o derivat d'aquesta funció primària»¹.

En conseqüència, podem afirmar que l'Eucaristia és el cor de la vida sacerdotal. I ho és perquè el grau màxim del nostre culte i de l'espiritualitat cristiana és la identificació amb Crist, que es va oferir una vegada per sempre per a la salvació del món i que continua aquesta oblació eterna en el sagrament de l'Eucaristia.

BARTOMEU VILLALONGA

*Prevere del bisbat de Mallorca
Rector del Seminari*

¹ González de Cardedal O., *¿Crisis de seminarios o crisis de sacerdotes?*, ed. Marova, Madrid, 1967, p. 421-430.

La relació ciència i fe en la vida pastoral del prevere: el curs www.cienciaifebcn.com

Sempre que faig un curs per a catequistes, una de les preguntes que em plantejen amb més recurrència és la compatibilitat entre la ciència i la fe. És un tema que els preocupa, ja que és una qüestió que cada any surt de manera espontània en les catequesis d'infants i joves. Per ells és un tema important i esperen una resposta que estigui a l'altura de les seves expectatives.

Vivim en una cultura molt marcada per les ciències. Valorem molt positivament les seves aportacions i sabem que la seva reflexió és rigorosa. Per tant, el necessari diàleg fe-raó que l'Església ha de fer en cada època, ara ve molt marcat per les ciències.

Sovint aquest és un àmbit en el qual els preveres necessitaríem una major preparació, per donar raó de la nostra fe. Ho veiem com un camp molt complicat, en què el més sensat és quedar al marge per por de no ficar la pota.

Actualment ens trobem en un dels millors moments històrics d'aquest diàleg. Durant la segona meitat del segle XX s'ha desenvolupat un fructífer diàleg a tres bandes: filosofia, teologia i ciències que ha esclarit la immensa majoria de les dificultats històricament plantejades. També ho ha afavorit el fet que en els darrers anys han entrat als seminaris joves amb estudis científics previs, i que s'han format en el camp del diàleg ciència-fe; aquests preveres ajuden a normalitzar aquesta relació.

La Facultat de Teologia de Catalunya s'ha pres molt seriosament aquest diàleg. Tenim la sort de comptar amb un grup de professors amb formació científica i que s'han especialitzat en els estudis del diàleg entre ciència i fe. L'any 2008 es va formar un seminari de professors que han reflexionat sobre el concepte de creació en l'àmbit d'un cosmos en evolució. El fruit d'aquest diàleg va ser la publicació del llibre *Trinitat, Univers, Persona* (2013).

Vam detectar que a nivell de l'Església Catòlica no hi havia cap curs online que divulgés els fruits madurs que s'han aconseguit en els darrers 30 anys. I amb el patrocini del Pontifici Consell de la Cultura i de la John Templeton Foundation vam iniciar el curs 100% *online* www.cienciaifebcn.com.

El curs compta amb 24 lliçons realitzades per 13 especialistes del diàleg entre ciència i fe, i que treballen en diferents universitats de casa nostra i de Roma. Els temes tractats són molt variats. Alguns són de divulgació científica posant a l'abast el que hauria de saber un cristià sobre l'evolució còsmica, biològica i antropològica; el tema de les cèl·lules mare i el procés de desenvolupament d'un embrió. També s'aborden temes històrics, com el paper de l'Església en el cas Galileu i en el darwinisme. En el curs es descobreixen molts preveres

i religiosos que han estat molt actius en la recerca científica en els darrers tres-cents anys. Altres temes són de caire filosòfic, com la manera en què les ciències són un accés a la realitat. Finalment s'aborden temes teològics en una clau de diàleg, com: què vol dir crear en un món que evoluciona? Quina és la relació entre Crist i l'evolució còsmica? Podem esperar miracles en la nostra vida? Encara podem parlar d'ànima?

El curs es desenvolupa a través d'un modern sistema d'aprenentatge. Cada lliçó comença amb un vídeo filmat en llocs molt diversos i en el qual el professor fa una introducció al tema. Després hi ha un text en el qual s'han incrustat imatges i vídeos que ajuden a copsar millor el contingut de la lliçó. Hi ha un fòrum entre els alumnes i un accés a molts documents i llibres seleccionats per saber més del tema.

Fins ara s'han matriculat més de 600 alumnes de tot el món, i la rebuda ha estat molt positiva, ja que un 95% dels nostres alumnes recomana el curs als seus amics. Crec que és un curs que pot ser de gran utilitat per a la formació permanent dels preveres, ja que s'estudia un tema apassionant i es pot fer tot des de casa en ser 100% online.

EMILI MARLÉS ROMEU

Prevere del bisbat de Terrassa

Vicedegà de la Facultat de Teologia de Catalunya i director del Curs Science and Faith

L'Església, servidora dels pobres (II)

Després de descriure les pobreses que existeixen en la nostra societat i d'identificar les causes que les provoquen, la instrucció pastoral *L'Església, servidora dels pobres* recorda els principis de la doctrina social de l'Església que han d'inspirar la vida econòmica i social.

El principi fonamental és la primacia de la persona en la vida social, política i econòmica. L'home no és un instrument al servei de la producció, sinó que l'activitat econòmica ha d'estar al servei de la dignitat de tot ésser humà. Les injustícies i les exclusions socials tenen el seu origen en l'oblit d'aquest principi.

En segon lloc, es recorda el destí universal dels béns. La propietat i l'ús dels béns tenen un límit i una exigència: les carències dels més pobres i la virtut de la justícia. Per això, com va recordar sant Joan Pau II, sobre tota propietat privada «grava una hipoteca social». La justícia exigeix una distribució de la riquesa i dels béns que possibiliti una vida digna a totes les persones. Estem davant una exigència de la justícia i no davant una obra de misericòrdia. Quan les desigualtats socials són escandaloses no s'està faltant únicament a les exigències de la caritat, sinó al deure de la justícia.

El principi de solidaritat ha d'inspirar també l'activitat dels agents econòmics i socials. És una exigència que afecta tots i que consisteix a tenir una mentalitat que pense en termes de comunitat. Els qui es dediquen a l'activitat econòmica o a la política no han de cercar únicament el seu propi interès, sinó que han de prolongar la seua mirada cap a tota la societat.

La consecució del bé comú ha de ser l'ideal de la vida social. Les persones no som individus aïllats. Vivim en relació amb els altres. Per això la humanitat és una família (el Concili Vaticà II parla de la família humana). El bé comú d'una família s'aconsegueix quan tots procuren el bé de tots. A això ha de tendir l'acció política, econòmica i social. El bé comú exigeix la justícia, però va més enllà d'ella, perquè pressuposa que entre els éssers humans existeix no sols una dignitat comuna, sinó un vincle de fraternitat.

El document menciona també el principi de subsidiarietat. La vida d'una societat no es redueix a la política. Aquest reduccionisme, que acaba polititzant totes les dimensions de la vida humana, pot arribar a matar la vida social. L'Estat no és l'amo de la societat, sinó el seu servidor. Per això ha de promoure les iniciatives lícites dels individus i grups en bé de la societat, regular-les legalment perquè contribuïsquen al bé de tots i suplir allò que la societat per si mateixa no pot aconseguir.

Finalment, el document indica una meta a la qual mai no s'ha de renunciar: que tots tinguem un treball digne. Aquest és el camí per a una autèntica societat més justa. Amb contundència, la instrucció afirma: «La política econòmica ha d'estar al servei del treball digne».

En la quarta part de la instrucció pastoral *L'Església, servidora dels pobres*, els bisbes oferim unes propostes inspirades en la fe perquè els cristians siguem sembradors d'esperança en el nostre món. És bo que no perdem de vista el sentit d'aquestes propostes. No és propi del magisteri episcopal oferir solucions de caràcter tècnic o polític per a eixir de la crisi. Tampoc competeix als bisbes jutjar les distintes polítiques per a indicar quina d'elles és en aquesta situació la més adequada o la més justa. Es tracta d'uns suggeriments perquè revisem les nostres actituds i la nostra escala de valors, i per recordar-nos que els primers que estem cridats a posar-les en pràctica som els cristians.

La primera exigència que se'ns planteja és la crida a la conversió. És l'actitud de qui no se sent perfecte i, per tant, necessita viure constantment revisant les pròpies prioritats i els propis valors. Aquesta crida a la conversió és una exigència perquè els cristians visquem en el desig permanent d'adherir-nos a Crist i de conformar-nos amb els seus sentiments. En la mesura que cresquem en la nostra unió amb Crist, més fort serà el nostre amor als germans. Aquesta actitud de contínua renovació i conversió ens obliga també a alguns canvis en la vida de l'Església: no hem de tenir por de desenvolupar iniciatives innovadores que manifesten que volem arribar a viure una opció preferencial pels pobres i que aquests ocupen un lloc privilegiat en la vida de l'Església. ¿En quina mesura aquesta inquietud es manifesta en els nostres programes pastorals i en la vida diària de les nostres parròquies i comunitats?

En el document se'ns recorda també que el compromís dels cristians ha de fonamentar-se en una sòlida espiritualitat. Sense ella fàcilment perdem el sentit d'allò que fem. En sintonia amb l'encíclica *Deus caritas est*, s'indiquen els dos trets que han de caracteritzar aquesta espiritualitat: ha d'afonar les seues arrels en l'entranya mateixa del nostre Déu i, per això, ha de portar-nos a viure la nostra relació amb els pobres en una actitud de tendresa i gratuïtat, i ha d'estar oberta a la realitat del món que ens envolta obrint els nostres ulls a les injustícies i a les pobreses dels més necessitats.

Un cristià no pot oposar evangelització i compromís per la transformació del nostre món. No es pot mantenir l'opinió que el primer és lluitar per la justícia i, quan tinguem un món just, ja s'anunciarà l'Evangelí. L'Evangelí és el camí de l'Església. Altres poden tenir altres camins, però el cristià confia en la força transformadora de l'Evangelí, perquè té la certesa que si els homes i les dones arriben a conèixer i estimar de veritat Jesucrist, el nostre món serà més digne de l'home. La verdadera evangelització és ferment de llibertat i de fraternitat. Allí on l'Evangelí és acollit de veritat, floreix la justícia. Possiblement molts consideren aquest camí poc eficaç i molt lent, però a la llarga, és el que ofereix un fonament sòlid a les aspiracions de la humanitat per un món més just.

Si el cristià ha d'estar convençut de la força transformadora de l'Evangelí, també és cert que la caritat i l'acció social dels cristians són evangelitzadores, perquè obrin camins a l'Evangelí en el nostre món, ja que són expressió concreta de l'amor de Déu a tot ésser humà: «el llenguatge que millor evangelitza és el de l'amor» (núm. 41). Aquest amor ha de fer-se visible en el testimoni de la vida dels cristians, en l'acompanyament a les persones que viuen en dificultat, en el recte exercici de la funció pública i en una caritat profètica, perquè no podem resignar-nos a considerar normal allò que és immoral.

El compromís social dels cristians exigeix una primera assistència per a pal·liar les necessitats més urgents que tenen les persones que més estan patint les conseqüències de la crisi. Però no pot reduir-se a açò: cal lluitar per eliminar les causes estructurals que provoquen tantes situacions de pobresa en el nostre món. Per això, cal fomentar la creació d'ocupació, lluitar perquè les administracions públiques i les forces socials assumisquen un pacte de tota la societat contra la pobresa, educar perquè les persones orientem la nostra vida cap a actituds més austeres i models de consum més sostenibles, i cultivar la formació de la consciència sociopolítica dels cristians.

En una situació com la que estem vivint, no podem oblidar el gran paper que exerceix la família per minorar les conseqüències de la crisi en tantes persones. Les polítiques que tendeixen a reforçar la institució familiar són beneficioses per a la societat. Hem de valorar la vida i la família com a béns socials fonamentals i superar aquesta cultura de la mort i de la desintegració familiar que s'ha instal·lat entre nosaltres. L'opció per la vida i la família no és una qüestió merament privada de cada individu, sinó que té repercussions en el bé de la societat i en l'autèntica felicitat de les persones.

Davant d'un model econòmic que persegueix el benefici com a únic objectiu i justifica qualsevol camí per a aconseguir-lo, cal treballar per un sistema que no justifiqui l'exclusió dels més pobres, que no es desinteresse pels qui menys tenen i que promoga la reducció de les desigualtats amb un repartiment més just dels recursos, procurant l'accés de tots als béns que possibiliten una vida digna. Si oblidem aquests objectius en l'activitat econòmica, caiem en una globalització de la indiferència.

Possiblement, a molts els pareixerà que aquestes indicacions o suggeriments que trobem en la instrucció pastoral *L'Església, servidora dels pobres* són utòpiques o poc realistes. El testimoni dels cristians en un món tan interessat com el nostre consisteix a no oblidar la utopia, perquè en eixe cas cauríem en el fatalisme dels qui pensen que les coses no poden ser d'una altra manera.

L'Església està compromesa en el servei als més pobres. Amb aquest document els bisbes volem exhortar tots els cristians que no es deixen vèncer pel desànim davant de tantes necessitats i que a tots vos anime la utopia d'un món que arribe a ser un signe clar del Regne de Déu.

+ENRIC BENAVENT VIDAL

Bisbe de Tortosa

«Francisco, el Padre Jorge»

Arriba a les sales la primera pel·lícula de ficció sobre el papa Francesc. En aquest cas sota la direcció del gallec Beda Docampo, que adapta un llibre de la «vaticanista» argentina del diari «La Nación», Elisabetta Piqué, titulat *Francisco, vida y revolución*.

El film narra com una periodista —interpretada per Silvia Abascal— s'apropa al cardenal arquebisbe de Buenos Aires —interpretat per l'actor argentí Darío Gandinetti— durant el conclave del 2005 amb qui entaula una relació d'amistat i acompanyament espiritual. Com a periodista segueix les pistes per tal de reconstruir la seva vida des de l'adolescència, la crida vocacional, l'ingrés als jesuïtes, els seus primers anys com a sacerdot educador, el temps de la dictadura i el seu servei com a bisbe, fixant l'atenció en la seva permanent lluita contra la pobresa des de la proximitat a les «villas miseria» de la gran ciutat. La narració ens porta fins a l'elecció del pare Jorge com a papa Francesc.

La pel·lícula aprofita la força comunicativa de la figura del papa Francesc per presentar al gran públic la part més desconeguda del pare Jorge, com ara els seus orígens, la vocació, els primers anys de sacerdot-educador i la seva missió com a arquebisbe de Buenos Aires. El punt de vista no és el d'un historiador, sinó l'aspecte més periodístic, per mostrar l'admiraació per la persona i l'obra del papa.

El motiu d'una periodista agnòstica com a punt de vista per presentar la vida del papa procedeix del llibre que serveix de base argumental però sintetitza i recorda dos personatges de Les sandàlies del pescador (1968): el locutor de televisió George Faber i la seva esposa, la doctora Ruth, tots dos en crisi matrimonial. Es nota —la qual cosa d'altra banda és lògic— que el director coneix bé la filmografia sobre vides de papes, especialment les de sant Joan XXIII, El papa de la pau (2002) Giorgio Capitani, i El sant pare Joan XXIII (2003) de Ricky Tognazzi, i Sant Joan Pau II (la nord-americana, 2005) de John Kent Harrison, i sobretot Karol (2005-2006), la producció polonesa-italiana de Giacomo Battiato.

El gènere té com a trets comuns el to hagiogràfic, la simplificació històrica, la proximitat als problemes especialment dels pobres i la proximitat en les distàncies curtes per mostrar el sentit cristià.

A Francisco, el padre Jorge la figura del papa queda ressaltada amb una bona actuació de Darío Gandinetti, la presència del qual ajuda algunes insuficiències del guió. El període d'adolescència i joventut resulta poc creïble i artificial, però l'entrada en escena de Darío ajuda a crear força dramàtica a la història, especialment en la relació d'acompanyament i ajut a la periodista amb una convincent Silvia Abascal. Ressalta l'austeritat, la proximitat i l'humor «porteño» del personatge, encara que també una certa rigidesa i un context de soli-

tud en la presentació del Papa. Els personatges secundaris queden bastant diluïts, cosa que desarma la narració en descansar exclusivament en els dos protagonistes.



Amb la immediatesa del personatge històric i la rellevància de la figura pública resulta molt difícil evitar la caiguda en simplificacions. Així la presentació dels conclaves, tot un subgènere en les pel·lícules de papes, la seva pertinença a la companyia —encara que se cita el sant Ignasi dels Exercicis no es parla de la vida en comunitat—, igualment la ingenuïtat superficial en els aspectes sociopolítics per presentar el temps de la dictadura i l'etapa de la corrupció política argentina. No obstant això, resulta encertada a l'hora de mostrar la seva defensa dels perseguits per la dictadura militar, la seva proximitat i coneixements de les «villas miseria» així com el seu caràcter senzill, lúcid i decidit.

La factura cinematogràfica tot i que és de baix cost resulta digna. Potser en la primera part, en el desig d'imitar el cinema d'uns altres temps, abaixa el llistó però arriba a estar a to amb la mitjana del cinema televisiu. Els secundaris tendeixen a ser declamatius a l'estil de les telenovel·les llatines, però els personatges principals saben estar a la pantalla gran. Tot resulta amable i previsible alhora que introdueix paraules directes del papa Francesc, preses de l'entrevista d'Antonio Spadaro o de la mateixa Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*.

Resumint, una pel·lícula destinada al consum de tots els públics, adequada per a gent senzilla en parròquies i per als centres educatius. Una interessant mirada als orígens del papa Francesc que convida a seguir les seves paraules i sobretot els seus gestos i opcions.

PEIO SÁNCHEZ

*Prevere de l'arquebisbat de Barcelona,
Director del Departament de Cinema de l'Arquebisbat de Barcelona*



El Bon Pastor
Revista per a preveres
